

Carnet de route citoyen

Atelier d'orientation citoyenne

Version : serbo-croate—2021

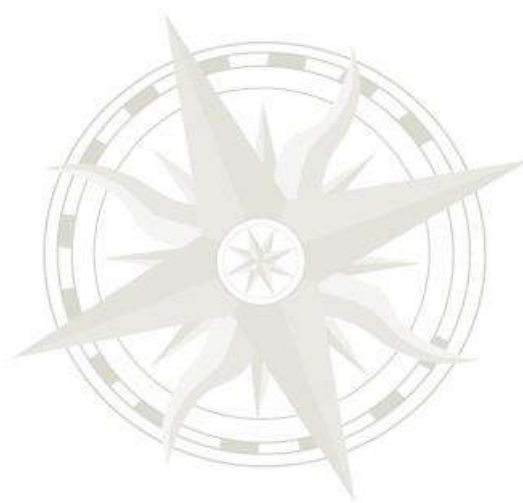
AUX CENTRES RÉGIONAUX D'INTÉGRATION

DISPOSITIF DE CONCERTATION ET D'APPUI

www.discri.be

Table des matières

Remerciements	3
Logement	4
Soins de santé	14
Travail	24
Commune et CPAS	32
Taxe et tri des déchets	38
Procédures	40
Banque	52

Remerciements

Ont contribué à l'élaboration du Carnet de route citoyen :

Les Centres Régionaux pour l'intégration

Le Sétis wallon pour les traductions

L'asbl Cap Migrants de Liège

L'asbl Harmonie de Mons

Nos remerciements s'adressent spécialement à :

Florin Mircea Patru, stagiaire au Ce·R·A·I·C·, pour sa gracieuse traduction en roumain et Steluta POPA pour la mise à jour en 2021

Aurica USCOV et Inga GELIASHVILI de l'asbl Harmonie, pour leur relecture en russe

Catherine HENROTTE de l'asbl Cap Migrants pour sa contribution à la fiche contrat de travail

Les équipes des CRI et, en particulier Valérie MAUGUIT et Sophie GARAICOCHA du CRIPEL, Angelica FERULLO du CRIC, Pina LATTUCA, Anne De Vleeschouwer et Claude GIOVANARDI du Ce·R·A·I·C·, Daniel MARTIN, François MAWET, Khalissa EL ABBADI et Inès TAMAZARTI du CRVI

Conception et relecture

Traženje smještaja u privatnom sektoru nije lako, naročito u gradskim sredinama gdje su stanovi rijetki ili skupi. Da bi se dobio socijalni stan, uslovi su strogi i često su liste

za čekanje dugačke... Stanovanje nije lak zadatak!

Da pronađem stambeni prostor,

- šetam se u naselju tražeći oglase, obraćam se stanovnicima naselja (kvarta),
- pregledam oglase u novinama i na internetu,
- upisujem se u Socijalnu Stambenu Agenciju (Agence Immobilière Sociale) ili u Udruženje za Promociju Stanovanja (Association de Promotion du Logement) (pod određenim uslovima),
- upisujem se u Tvrtku za socijalno stanovanje ili u Fond za mnogobrojnu familiju (pod određenim uslovima).

Kuća je kompletna zgrada za smještaj familije.

Stan je skup prostorija koje se nalaze u zgradi ili kući. U prosjeku, stambena površina na raspolaganju je od 40 m² do 100 m².

Dupleks je stan na dva sprata povezana unutrašnjim stepenicama.

Studio je mali stan. Sastoji se od jedne glavne prostorije, u većini slučajeva sa odvojenom kuhinjom i kupatilom.

Kot je studentska soba. Poneke studentske sobe ne daju pravo na adresu stanovanja: dakle ne možete tu prijaviti vaše mjesto boravka. Vrlo je važno da postavite to pitanje.

Oglasi su često nepotpuni i teški za čitanje jer ima dosta skraćenica. Možete ih naći u rubrikama : "Stanovi (appartements) za iznajmljivanje" ili "Studentske sobe (kot) i studija (studios) za iznajmljivanje." Ovdje su neke definicije da bolje razumijete.

App. = appartement

Gd/Gde = grand/grande

Plac. = placard

C.C. = chambre à coucher

Hres de vis. = heure de visite

Prox.ctr. = à proximité du centre

Ch. = chambre

Imméd. = immédiatement

Poss. = possibilité

Chauff./ Chf. = chauffage

Indiv. = individuel

Pt. = petit

Chauff.C. = chauffage central

Jar. = jardin

Px, Prx = prix

Chde = chaude

Lib. = libre

Rem. A nf = remis à neuf

Chg.Compr. = charges comprises

Liv. = living

Rez/Rdch = rez-de-chaussée

Cuis. = cuisine

Mais. = maison

Sàm = salle à manger

Cuis.Eq. : cuisine équipée

Dch. = douche

Maz. = mazout

Sdb = salle de bain

Ds = dans

Mblé ent = meublé entièrement

Stud. = studio

El. = électricité

Mens. = mensuel

Tél. = téléphone

Eq. = équipé

Mod. = moderne

Terr. = terrasse

Et. = étage

Parlph = parlophone

Tp. Pl = tapis plain

F.O. = feu ouvert

Pces = pièces

Tt Cft = tout confort

Gar. = garage

Pers. : personne

Wc = toilettes

Exemples :

Appartements Locations

Namur appt 2 ch
cuis.éq.garage terrasse
pour couple pas
d'animaux 445€ + 65€
prov.chauff. 0496/416.787

Kots/studio à louer

Liège à louer spacieux
studio appart meublé tt
confort calme, état neuf,
Prox.ctr 550 € + Chg
04/375.32.16

Quelques sites utiles :

 www.immoweb.be

 www.vlan.be

 www.jannonce.be

 www.pap.be

 www.immozoom.be

Ugovor o zakupu stana je neophodan: obavezno sadrži podatke o vlasniku (zakupodavac) i o stanaru (zakupac), datum početka ugovora, opis iznajmljenog dobra i zakupninu (kirija). Ugovor mora biti ovjeren od strane vlasnika u upravi za ovjeravanje. Prije potpisivanja sporazuma treba pročitati ugovor, jer jednom potpisan, ima zakonsku snagu.

Ugovor o zakupu stana može biti **određenog ili neodređenog trajanja**. U slučaju prekidanja ugovora, i vlasnik i stanar moraju poštovati uslove određene ugovorom (otkazni rok, zvanični sporazum...). Dakle, moram obavijestiti vlasnika na vrijeme da namjeravam odseliti (često tri mjeseca unaprijed ili pod određenim uslovima), preporučenim pismom preko pošte (dobit ću dokument koji dokazuje da je moje pismo poslano tog datuma).

Vlasnik se obavezuje da naznači **iznos mjesečne zakupnine i iznos zajedničkih troškova** (na primjer, rasvjeta stubišta, lift, čišćenje stubišta...). Ovoj zakupnini, treba dodati i svakodnevne dažbine : troškovi grijanja, struje, vode... Neke zakupnine podrazumijevaju i unaprijed utvrđenu cijenu za dažbine (dažbine su uračunate u cijenu zakupnine bez obzira kolika je stvarna potrošnja) ili dažbinska provizija (to je avans koji će vlasnik prilagoditi svakog trimestra ili svake godine u odnosu na stvarnu potrošnju).

Zakupnina se u većini slučajeva, plaća svaki mjesec. Ona se u principu ne može promijeniti , osim ako je to predviđeno u ugovoru.

Zapisnik o primopredaji stana

Zapisnik o primopredaji stana je dokument koji precizno opisuje stanje u kojem se nalazi stambeni prostor prije mog useljenja : treba zabilježiti primijećene nedostatke i probleme. Vlasnik mora pokazati da stambeni prostor zadovoljava zahtjeve sigurnosti i zdravlja. Stanar je, pak, odgovoran za bilo kakvu štetu koja može nastati u toku ugovora, ali zapisnik o primopredaji mu garantuje da neće biti odgovoran za bilo kakvu štetu koja je prethodno primijećena.

Zapisnik mora biti priložen uz ugovor. Da bi zapisnik bio važeći, mora se napraviti u prisustvu obiju strana, uz pomoć vještaka ili ne. U ovom slučaju, troškovi vještačenja se dijele između stanodavca i stanara , pažnja , troškovi vještaka mogu dostići i do 15 % od iznosa zakupnine.

Na kraju ugovora, ako sam prouzročio štetu, moram je popraviti, osim ako se radi o "normalnoj" istrošenosti. Ako to ne učinim, vlasnik može koristiti, cjelinu ili dio depozita za popravke.

Garancija za zakup stana (depozit)

Stanaru je gotovo uvijek ponuđeno da plati garanciju u visini jedno, dvo ili tromjesečne zakupnine. To može biti iznos plaćen vlasniku ili kaucija na blokirani bankovni račun na ime stanara (što je veoma preporučljivo da bi se izbjegli nesporazumi i prijevare).

Kao što mu ime navodi, ovaj iznos služi kao garancija vlasniku u slučaju štete uzrokovane od strane stanara. Na kraju ugovora, nakon što se potvrdi da se stambeni prostor vraća u stanju u kojem sam ga primio, dobit ću garanciju nazad. Međutim, garancija se ne može ni u kom slučaju koristiti za nadoknadu neplaćene stanarine.

Ja mogu pitati CPAS (Javni Centar za Socijalnu Pomoć) koji je odgovoran tamo gdje živim da unaprijed plati za mene stanarinu za prvi mjesec i iznos kaucije: ako je moj zahtjev prihvaćen, ja ću vratiti iznos prema platnom planu koji mi je predložen. Također postoji fond za garanciju za zakup ili socijalne kreditne agencije koje mi mogu pomoći. Ako mi je to potrebno, ja ću se informisati.

Također mogu zatražiti da garanciju uplatim u više rata na blokirani bankovni račun.

Naknada za selidbene troškove i za stanarinu (ADEL)

To je novčana pomoć odobrena od strane Valonske Regije, stanaru koji mora da napusti nezdrav stan i da se preseli u jedan zdrav stan. Ova pomoć može biti dodijeljena i beskućniku u momentu kada se useli negdje. Ona se daje kao jedinstvena naknada za selidbu, dopunjena dodatkom koji će podmiriti poskupljenje stanarine (maksimalno 100 eura/na mjesec, uvećano za 20% za svako izdržavano dete).

Modèle de lettre de résiliation de bail

La Louvière, le 25 août 20..

Monsieur (Madame) X (le nom du propriétaire),

Par la présente, je désire résilier le bail que j'ai signé le 1er janvier 20.. pour la location du studio situé :

Rue St Joseph, 21
7100 Trivières
Studio du 2ème étage

Je m'engage à quitter les lieux pour le **31 décembre 20..**

Merci de me contacter rapidement pour fixer un rendez-vous sur place, à votre meilleure convenance. Nous pourrions établir ensemble l'état des lieux et envisager les modalités de remboursement de la caution versée lors de mon entrée dans le logement.

Je vous prie de bien vouloir me signifier votre accord par retour de courrier.

En vous remerciant pour votre aimable collaboration pendant ces années, je vous prie de recevoir, Monsieur (Madame), l'expression de mes salutations distinguées.

M. Dupont

(signature)

U slučaju problema

Ako stanar ne plaća stanarinu vlasnik može zatražiti od mirovnog suca da raskine ugovor. U nekim slučajevima stanar može biti izbačen iz stambenog objekta.

Građanski zakonik propisuje da vlasnik pruža strukturalne popravke koji održavaju stambeni prostor u ispravnom stanju za iznajmljivanje : u suštini on je odgovoran za "velike" popravke. Stanar obezbjeđuje manje popravke i održavanje stambenog prostora cijelim tokom ugovora (na primjer, čišćenje dimnjaka, uklanjanje kamenca iz bojlera ...).

Vlasnik stana ne može ući u stan bez dozvole stanara, osim zbog hitnih popravki.

Većina ugovora o zakupu stana nalaže stanaru da uplati osiguranje od požara. U svakom slučaju, preporučuje se ova mjera opreza.

U slučaju ozbiljnog problema škodljivosti za zdravlje , stanar može da se obrati Službi bezbjednosti i javnog zdravstva svoje opštine ili Valonske regije (Région wallonne).

Diskriminacija u stambenom pogledu je zabranjena i kažnjiva zakonom. Međutim to nije dovoljno da se iskorijene stereotipovi i predrasude koje karakterišu određene mentalitete. Stoga je preporučljivo da se pripremite za susretanje takvih situacija.

Kada se primjeti diskriminacija, može se to prijaviti. UNIA (Međufederalni centar za jednake mogućnosti) je javna nezavisna služba koja se bori za jednkost i protiv diskriminacije. On može upravljati na mjesto diskriminirane osobe. U slučaju problema, mogu stupiti u kontakt sa tim službama: bezplatna telefonska veza 0800/12800 ili unia.be

Valonsko Udruženje za Stanovanje rukovodi udruženja za stanovanje koja pripadaju javnoj službi, kod kojih mogu podnijeti zahtjev pod određenim uvjetima (ne biti vlasnik i imati niske prihode).

Podnosim zahtjev u jednom udruženju (isključivo u jednom) za stanovanje. Jedinstveni obrazac mi omogućuje da proširim moj zahtjev i na druge opštine. Registar prijava je centraliziran i strogo regulisan Valonskim zakonom o stanovanju, koji određuje niz kriterija i prioriteta.

Za upis, trebam ispuniti obrazac i priložiti tražene dokumente: obavijest-izvod za porez (avertissement-extrait de rôle des impôts), sastav domaćinstva u zadnje tri godine (composition de ménage), dokaz o sadašnjem iznosu oporezovanog dohotka, potvrda o primanju dječijeg dohotka (allocation familiale).

Uprkos velikom stambenom fondu, socijalno stanovanje jako teško uspijeva odgovoriti na veoma brojne zahtjeve. Liste za čekanje su često jako dugačke: što znači da morate imati strpljenja.

To je udruženje koje pomaže pristup stanovanju, pružanjem usluga i garancija kako vlasnicima tako i stanarima. Ona također služi kao posrednik između vlasnika koji žele biti sigurni i stanara sa niskim primanjima. Ona nudi prilagođenu podršku za svakog kandidata za stanara.

Da bi ste se upisali, trebate ispunjavati uslov da imate niska primanja i priložiti tražene dokumente : potvrda o primanjima, kopija lične karte, sastav domaćinstva, potvrda o nekažnjavanju.

web stranica od Valonskog Udruženja za Stanovanje (Société Wallonne du Logement):

www.swl.be

Da nađete informacije za kupovinu, zakup, dodatke u... Valonskoj regiji

www.wallonie.be/fr/citoyens/se-loger

Vrlo je važno da izaberete doktora opšte prakse u koga imate povjerenje i koji se nalazi u vašoj blizini : on će biti “porodični doktor“ koji će održavati zdravstveni karton u redu. Savjetuje vam se da otvorite kod njega takozvani Ukupni Zdravstveni Karton (DMG), koji vam omogućava da smanjite troškove pregleda na minimum. Ovaj doktor od povjerenja će me poslati ako je neophodno kod doktora specijalista.

Ako imam poznanike u naselju gdje živim, pitati ću ih za savjet.

Ako nikoga ne poznajem, pregledati ću telefonski imenik opštine u kojoj živim na slovu D (kao docteur) ili ću tražiti na Internetu.

Na pregled, mogu otići u liječničku ordinaciju na osnovu njegovog radnog vremena, ili ako se ne mogu kretati, mogu ga pitati da me dođe pregledati kod kuće (uz naplatu).

Uglavnom, svaki doktor organizuje preglede u određenim satima ili u zakazanom terminu.

Isključivo u hitnom slučaju, vikendom i noću, mogu pozvati dežurnog doktora ili otići u dežurnu ambulantu. Zovem 1733 da saznam gde treba da idem. Imena dežurnih doktora su objavljena u regionalnim novinama koje dobijam svake sedmice u poštanskom sandučetu, i u njima mogu također naći hitnu pomoć, vatrogasce...Treba također znati da će cijena ovog pregleda biti veća.

Dežurne apoteke su također objavljene u novinama, na veb sajtu www.pharmacie.be i spisak je vidljiv na izlogu svake apoteke. Međutim tu možete dobiti samo lijekove za koje je doktor napisao da su hitni.

U krajnje hitnim slučajevima možete se obratiti direktno u bolnicu. Hitna pomoć je otvorena 24h/24h.

Doktor opšte prakse je osoba od povjerenja koja određuje i vodi brigu o mom liječenju. Ako obavim pregled kod specijaliste bolje je provjeriti kod "porodičnog doktora" da li se liječenje dobro odvija. Na primjer, pedijatar može prepisati mom djetetu vađenje krvi: u tom slučaju, ja moram sam brinuti o tome da zakažem termin, i da zatražim da se rezultati pošalju i pedijatru i doktoru opšte prakse. U svakoj fazi mogu računati na mog "porodičnog doktora" za praćenje liječenja.

To je mjesto gdje se može naći niz osnovnih medicinskih službi: doktor, medicinski tehničar ili medicinska sestra, ginekolog, fizioterapeut ... ponekad socijalni radnik, psiholog, dijetetičar ... U Medicinskoj kući se također mogu obavljati manje operacije.

Sve osobe koje imaju uredno zdravstveno osiguranje i koje stanuju u istoj opštini mogu se upisati u medicinsku kuću. Od momenta kad ste upisani, pregledi su u potpunosti besplatni, bez obzira na broj pregleda, ali pod jednim uslovom, da odustanete od pregleda kod drugih doktora (osim vikenda i u hitnom slučaju).

Ako mi zdravstveno osiguranje nije u redu, medicinska kuća mi može pomoći da ispunim neophodne dokumente ili da zatražim da Socijala (CPAS) snosi hitne medicinske troškove. Medicinska kuća također nudi više vrsta usluga solidarnosti, kao što su grupe za pričanje, informativne seanse ...

Da bih našao najbližu medicinsku kuću, mogu konsultirati web stranicu: www.maisonmedicale.org ili telefonski imenik u rubrici "Maison médicale" (Medicinska kuća), "Centre de santé" (Zdravstveni centar) ili "Collectif de santé" (Zdravstveni kolektiv)

Planiranje porodice

Centri za planiranje porodice primaju u tajnosti sve osobe koje trebaju savjeta ili liječenje u pogledu seksualnosti, trudnoće, privatnog ili emotivnog života.

Stalni pregledi su organizovani bez zakazanog termina u cilju da se osobe usmjere ako je neophodno prema medicinskim, psihološkim, pravnim ili socijalnim konsultacijama.

Da bih našao najbližu medicinsku kuću, mogu konsultirati web stranicu: www.planning-familial.be ili www.loveattitude.be

Službe za mentalno zdravlje

Službe za mentalno zdravlje (SSM) dočekaju bilo koga (deca, tinejdžeri, odrasli i starije osobe) u lošoj situaciji (bračne teškoće, porodične teškoće, školske teškoće, anksioznost, nervni slom,...). Nude psihijatrijske konsultacije, konsultacije dečije psihijatrije, psihološke konsultacije, logopedске konsultacije i psihomotorički sposobnost. Te konsultacije su podržane od strana zdravstvene osiguranje, CPAS ili Fedasil.

Da nađem službu za mentalno zdravlje, konsultujem veb sajt cresam.be, ili moj lekar opšte prakse.

Osoba kojoj je boravak ilegalan, može koristiti zdravstveno liječenje pod uslovom da doktor, ljekarskom potvrdom o hitnosti, izrazi da je to neophodno.

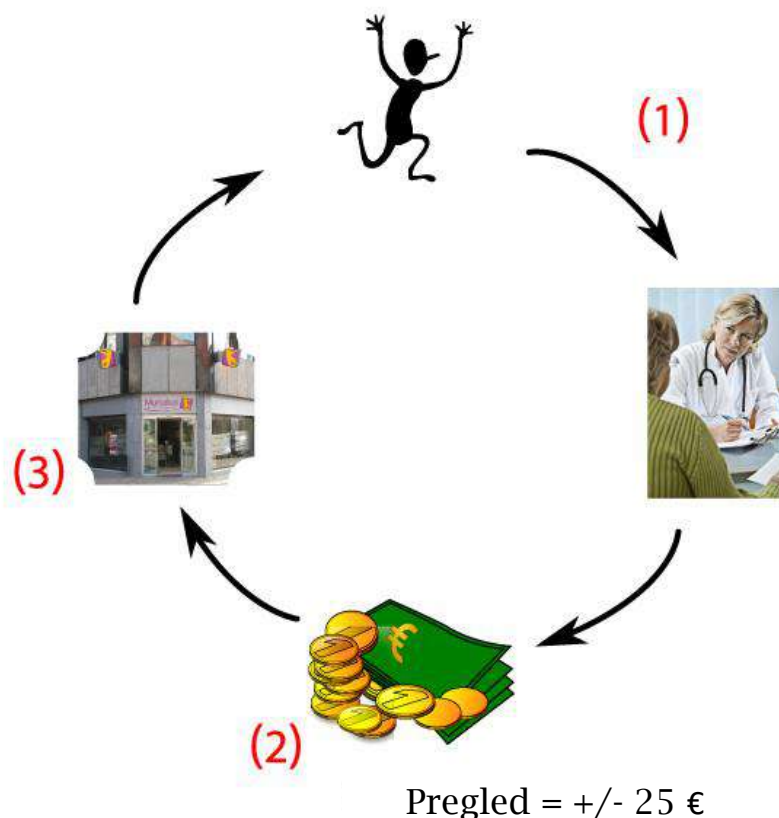
U tom slučaju, podnosim moj zahtjev u Socijali (CPAS). Ona mi može izdati medicinske i farmaceutske tikete. Može mi također izdati dokument zvani "zahtjev" (réquisitoire), U određenim hitnim situacijama ako je potrebno, socijalna služba bolnice može da direktno stupi u kontakt sa Socijalom (CPAS)..

Međusobno osiguranje je administracija koja upravlja novcem koji je uplaćen od strane građana koji su zaposleni da bi se finansirala zdravstvena zaštita. Stoga finansijska solidarnost omogućava da se svi liječe po pristupačnim cijenama: novac se uzima direktno od plata i zarada.

Postoji nekoliko vrsta osiguranja koje nude iste usluge, s nekim razlikama: kršćanske, socijalističke, liberalne, profesionalne, neutralne. CAAMI (Pomoćni Fond za Bolovanje i Invalidsko Osiguranje) je javna institucija koja nudi iste usluge kao i međusobno osiguranje. Biram o odnosu na moje prebivalište i moje filozofske sklonosti.

Primjer : (1) Bolestan sam i zovem doktora. (2) Platim pregled. (3) Odem u osiguranje, koje će mi nadoknaditi troškove.

Upis

Ako imam dozvoljen boravak više od tri mjeseca, mogu se upisati na ovo siguranje. Idem na osiguranje sa mojim ličnim dokumentima.

Ispunim formular i priložim tražene dokumente : kopiju lične karte, deklaraciju o asti koja je na raspolaganju u opštinskoj administraciji, potvrdu od strane opštine koja recizira moje prebivalište, potvrdu od Socijale (CPAS) da sam njihov korisnik, ...

Obavezni godišnji doprinos

Plaćam obavezni doprinos koji varira od jednog osiguranja do drugog (otprilike između 10 €/na godinu u CAAMI i 100 €/na godinu). Postajem vlasnik međusobnog osiguranja za mene i moje ukućane (suprug(a) , djeca...).

Međusobno osiguranje predlaže također niz drugih prednosti pod uslovom plaćanja dodatnog doprinosa. Od 1. januara 2012. godine, dodatni doprinos je obavezan, osim za CAAMI.

IM = povećana intervencija zdravstvene zaštite

Ako finansijski zavisim od CPAS-a, automatično koristim IM-a. Lekarske konsultacije, lekovi i gradski prevoz (voz, autobus, tramvaj i metro) su jeftinije. Ima i smanjenje cena za slobodno vreme, kao na primer bazeni za plivanje.

Ako koristim povećanu intervenciju, mogu tražiti da se primenjuje plaćanje treće strane. Plaćanje treće strane je mogućnost da ne se da sav novac za neke prednosti : plaćam samo korisničke takse (moj lični deo troškova) a lekar dobije nadoknadu za ostalo od zdravstvene zaštite.

Ako moje domaćinstvo ima malo prihode, mogu tražiti povećanu intervenciju.

Da postavim zahtev za povećanu intervenciju, popunjavam izjavu o časti koju su potpisali svi članovi domaćinstva, i dajem izvod iz poreskog spiska za prethodnu godinu.

Osiguranje hospitalizacije

Boravak u bolnici može da bude jako skup, čak i ako sam vlasnik osiguranja. Zato, postoji i osiguranje hospitalizacije koje garantuje pokrivanje svih troškova. Visina ovog osiguranja varira od jednog međusobnog osiguranja do drugog.

Nakon mog upisa, ja ću dobiti važne administrativne dokumente.

Članska knjižica (u nekim osiguranjima ona postoji, a u nekim ne)

Ova knjižica dopunjava moju socijalnu ličnu kartu (SIS). U njoj se nalaze :

- prezimena, imena, datumi rođenja i porodični status vlasnika i osoba koje su na njegovom izdržavanju ;
- brojevi upisa u osiguranje ;
- obavijest o promjeni: da bi se međusobno osiguranje obavijestilo o svakoj promjeni adrese ili statusa;
- korisne informacije kao radno vrijeme, telefonski brojevi službe...

Naljepnice (vignettes)

Također ću dobiti naljepnice na kojima su ponovljeni moji podaci. One dopunjavaju moju socijalnu ličnu kartu (SIS) a tražene su za mnogobrojne medicinske usluge (pregled u bolnici, vađenje krvi, vraćanje troškova preko potvrde o liječenju).

Znači, moram uvijek imati naljepnice u novčaniku.

Potvrda o obavljenom liječenju

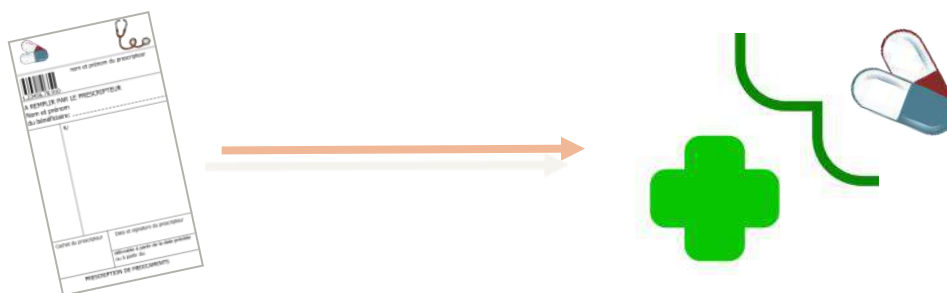
Kada platim pregled, dobiti ću ponekad, potvrdu o obavljenom liječenju, u papirnoj verziji koja mi služi kao dokaz o plaćanju. Na nju zalijepim naljepnicu (vignette) i predam je na osiguranje, koje će mi vratiti dio troškova. Takođe je moguće da moj lekar elektronskim putem pošalje potvrdu zdravstvenoj kompaniji.

PAŽNJA : Svi medicinski troškovi neće biti vraćeni potpuno.

Prepisivanje lijekova (lijekovi na recept)

Kada mi liječnik prepíše lijek, on napiše recept (prepisivanje lijekova). Ja ga predam u apoteku.

Na taj način, direktno platim samo dio cijene lijeka. Za neke lijekove nazvane “ za komfor “ se ne vraća iznos.

Traziti posao može se spontano uraditi. Ali ipak komunikacija i lokalni običaji su vrlo važni. Korisno bi vam bilo da se prvo raspitate prije nego što počnete tu pretragu: nije dovoljno da samo imate vještine, treba da pokažete to na najbolji način poslodavcu. Postoje službe koje mogu me uputiti.

Pitanja koja sam sebi postavljam:

	DA	NE	
Mogu li donijeti potrebne dokumente ?			Popunjavam moj dosije: diploma, uvjerenje za obuku, upis za nezaposlene,...
Mogu li jasno objasniti moj profesionalni cilj i moje sposobnosti ?			Pravim procijenu sposobnosti na primjer u FOREM, u organu za socijalno-profesionalno umetanje, u jedan regionalni centar za integraciju...
Imam li dobar curriculum vitae (kratka nastavna moja biografija) CV i dodatno pismo? Koje su moje sposobnosti i moje prednosti? Jeli to dovoljno za poslodavca?			
Jeli sam trazim? Jesam li dovoljno upoznat sa tim da bi znao na primjer jeli saljem pismo spontano ili odgovaram na oglase za posao? Znam li gdje naci te oglase?			Idem na savijet u FOREM, u organ za socijalno-profesionalno umetanje, ili ucestvujem u grupu za pretragu posla.
Jesam li vec isao na intervju za posao? Sta cu reci? Kako cu se predstaviti?			Idem na savijet u organ koji predlaze jobcoaching ili pravim praksu u grupi za pretragu posla.

FOREM je jedna javna služba za posao i profesionalnu obuku u Wallonie. U FOREM se upisujem kao nezaposlenik. Preko interneta www.leforem.be, mogu koristiti neke usluge: oglasi za posao, obuke, informacije za posao, sajam zapošljavanja,...Kada sam nezaposlen, savjetnici prate moj dosije i mogu me uputiti.

Kao nezaposlenik, imam ja obaveze i posebno da aktivno trazim posla. Ako dobijem poziv, moram otici. Moram uvijek imati dokaz za sve sto sam uradio i obavijescavam mog savjetnika u vezi svake promijene moje situacije.

Ima drugi efikasan nacin da se nade posao: moja **socijalna mreza**. Mi procijenjujemo da se najviše nade posao preko usta-na-usta: prijatelji, porodica su vrijedni saveznici. Mnogo poslodavaca imaju povijerenje kada im neko jednu osobu preporuci.

U vezi strategije za integraciju, socijalna mreza je jedna od naj vaznih.

Privremene agencije su dobar sagovornik za neku industriju. U belgiji, nekoliko desetina kompanija u wallonie.

Privremenik je angazovan preko privremene agencije za jednog poslodavca na privremeno. Taj posao je regulisan i ta zaposlena osoba privremeno ima ista prava kao i ostali radnici u vezi penzije, odmora, zdravstveno osiguranje...

Neke agencije obracaju veliku paznju na kulturalne raznovrsnosti.

Oglasci u novinama, i preko interneta su klasican nacin za pretragu posla.

Pazim da lijepo procitam oglase da nebi pao na posao na crno ili na lazne oglase (prevarenje). Ne idem na termin kada se drzi u hotelu. Bolje da se pogleda na novine i na vebsajt FOREM.

Kada sam odlucio za moj profil, moj profesionalni cilj i moje sposobnosti, onda mogu pronaci odgovarajuce poslodavce i poslati im spontanu primjenu. Ako su pretraga i komunikacija u redu, to je naj vrijednija strategija.

I konacno, mnogo organa kao organi za **socijalno-profesionalno umetanje** (OISP), razna udruzenja, domovi pružaju usluge za podršku u vezi pretrage posla. Ako nisam dovoljno upoznat sa tim, bez oklijevanja idem kod njih za pomoc.

Vaznja diplome (ekvivalencija)

Za valiki broj stranih diploma, jedna ekvivalencija treba da se napravi u sluzbi za ekvivalentnost (jednaka vrijednja diplome) u Francuskoj Zajednici.

Pazite ta procedura je dugotrajna i mora se napraviti dosije koji odgovara na specificne zahtjeve.

Koristan link: www.equivalences.cfwb.be 02 690 86 86

Diskriminacija u vezi zaposljenja je zabranjena i kaznjena preko zakona. Ali ipak to nije dovoljno da se iskorijene stereotipi nekog mentaliteta.. Onda je dobro da se pripremimo i za te situacije.

Kada se primjeti diskriminacija, moze se to prijaviti. UNIA (Međufederalni centar za jednake mogućnosti) je javna nezavisna služba koja se bori za jednkost i protiv diskriminacije. On može upravljati na mjesto diskrimirane osobe. U slučaju problema, mogu stupiti u kontakt sa tim službama: bezplatna telefonska veza 0800/12800 ili unia.be

Radni ugovor

U Belgiji, posao je reznovrsno regulisan na svakom sektoru. Prica se obicno o privatnom i javnom sektoru, trgovacki i ne trgovacki sektor. I svaki sektor je posebno regulisan (kao na primjer sektor konstrukcije) preko jedne “Zajednicke komisije” koja odredjuje uslove rada.

Posao obuhvaca radni ugovor. To je legalno angazovanje u koje prisustvuju najmanje dva dijela i koji zadaje svakome prava i obaveze. Ti dijelovi se obicno zovu “poslodavac” i “radnik”.

Radni ugovor zadaje svima obaveze (radno vrijeme, zadatke, prihod, odmor,...). Poslodavac i radnik moraju jedan drugog da postuju. Moraju imati postovanje dobrog ponasanja za vrijeme ugovora.

Postoje raznovrsni ugovori: puno radno vrijeme, dijelovno radno vrijeme, zamjena, privremeo (poslodavac je agencija za privremeni posao), posao sa rokom trajanja (CDD= datum od pocetka i kraja su upisanu u ugovoru) i bez roka (CDI= dugotrajnost nije upisana)...

Naj cesce, ugovor obezbijeduje jedan period za probu: to pruza priliku da i jedan i drugi dio vide jeli odgovaraju jedni drugima, i ako ne, moze se prekinuti ugovor bez odstete.

Ako poslodavac ili radnik zele da prekinu ugovor, ima jedan rok rada sto je obavezan.: ima jedan minimalni rok da se postuje prije nego sto se napusti posao. To zavisi od situacije i vrste radnog ugovora.

Zato pazim da potpisem pravilan ugovor. Ako je prvo iskustvo, ili ako sumnjam nesto, idem po savijet u sindikatu ili FOREM ili u socijalne sluzbe

Radna dozvola

Zaposljavanje stranih radnika je regulisano preko zakona od 30og aprila 1999 i preko kraljevske uredbe od 9 og juna 1999 (u vezi radne snage). Stvarno su komplikovana prava za pristup na posao za strane radnike isto kao i pravila za dobijanje radne dozvole.

Od 2019-og, moja boravišna dozvola pokazuje da li imam pravo na rad, ili ne.

Ako mogu raditi, to se pokazuje na moju boravišnu dozvolu :

- "Tržište rada : Ograničen pristup" : imam pravo da radim samo kod jednog poslodavca za samo jedan zadatak, koji je primio ovlašćenje da me zaposli kada sam podneo zahtev za jedinstvenu dozvolu.

III

- "Tržište rada : Ograničen pristup" : imam pravo da radim kod bilo kog poslodavca za sve plaćene struke. Ne moraju se dovršiti dodatne formalnosti

Ako nemam pravo raditi, napisano je : "Tržište rada : ne".

Korisne adrese

SPW - DG opertivna Ekonomij, Posao, Pretraga

Odijeljenje Posao i Obuka

Direction Emploi et Permis de travail

Place de Wallonie, 1 - bâtiment 2

5100 Jambes

Obavljati samostalnu delatnost (biti sam svoj gazda), sve osobe koje nemaju belgijansko drzavljanstvo moraju dobiti karticu za profesionalce sa poslovnog šaltera za preduzeća.

Ipak imaju stranci kojim to ne treba:

- Gradani od 25 zemalja Evropske Zajednice i neki clanovi porodice koji sa njima zive;
- Regulisane izbjeglice i osobe koje imaju neogranicen boravak;
- Suprug/a belgijanaca/ke i neki clanovi porodice sto se s nji/njom instaliraju ;
- Suprug/supruga koji pomazu muzu/zeni za rad u privatnom sektoru ;
- Osobe na sluzbenom putu, osobe za konferencije, novinari, sportiste i umjetnici ako trajanje boravka ne prelazi 3 mjeseca uzastopno ;
- Strani studenti koji dolaze na obuku u vezi njihovog skolovanja ;
- ...

Trebaju i drugi uslovi da se popune : neki sektori imaju pravila.

Za neki posao za koji treba da se upise u Trgovacku knjigu ili vjestina, treba da se pokaže znanje upravljanja. Ako je potrebno mogu ici na ispit sa Službe centralnog žirija.

Za neki posao su potrebene **profesionalne vjestine** i/ili **diplome**. Za mnoge strane diplome treba se napraviti ekvivalentna diploma i toz naci da se zahtjev napravi na Uslugama za priznavanje diploma u Francuskoj Zajednici.

Administrativne obaveze moraju da se popune kao:

- Upis u **kasu za socijalno osiguranje** (prilozi se placaju svako tri mjeseca)
- Zahtijevati jedan broj preduzeca na salteru za preduzeca sa sertifikatom.
- Zahtijevati registraciju u **Knjizi za trgovce** (osim nekih zanimanja kao liberalno zanimanje, poljoprivrednici,...)
- Prijaviti rad u **PDV** (popuniti izjavu i placati svako 3 mjeseca iznos duga, osim nekih zanimanja kao glumci, pjevaci, manekeni, disk dokeji, liberalna zanimanja,...)
- Otvoriti **poseban ziro racun** za posao u privatnom sektoru
- Treba se paziti na racunovodstv. Preporuceno je da se rad isa racunovodom
- Upisati se u zdravstveno osiguranje
- Placati godisnji porez.

Koristan link:

 <https://economie.fgov.be/fr/themes/entreprises/creer-une-entreprise/les-conditions-dacces-la>

Kada posao nije prijavljen to se zove rad na crno. To je placeno a nije prijavljeno javnim vlastima. To tako izbjegava pravila solidarnosti belgijanskih prava (porezi, socijalni doprinosi,...) i moze se kazniti.

Na primer: Komsinica me zamoli da okrecim joj kucu i placa mi 5€/sat.

Kada se radi na crno nema legalnog ugovora. Onaj takozvani “poslodavac” ne ispunjava svoje socijalne i porezne obaveze. Imaju veliki rizici i teske poslovice i za poslodavca i za radnika kada se bavi sa tom vrstom posla

- Bez radnog ugovora postoji rizik da me ne plate ili djelovno (naprimjer zaborav za dodatne casove). Cesto imaju prevare!
- Nemam nikako pravo na socijalno osiguranje (nesposobnost za rad, trudnoca, invalidnost, smrt, penzija, nezaposlenost). U slucaju udesa (ozlijeda) nemam osiguranja. Toz naci ni osiguranje ni zalba.
- Poslodavac moze od mene da zahtijeva sve sta zeli: da mi manje placa, da radim duze nego sto je legalno radno vrijeme, moze me otpustiti kada hoce...
- Ako primam prihod od biroa za nezaposlene ljude ili od socijalnog, mogu me kazniti, izkjuciti iz sistema, i mozda cu morati vratiti taj novac.
- Prijave rada na crno i kontrole su ceste, sa posledicama kao kazne i druge sankcije.

Inspekcija za zakone socijalnih poslova je nadlezna u vezi prava za rad. Ona se bavi na primer za problema prihoda, vrijeme prije napustanja posla, trajnost radnog vremena. Ona moze da napravi kontrole na radnom mjestu ili sama to da odluci ili sto se neko zalio, da bi provjerila da li se postuje radno pravilo.

U slucaju problema mogu besplatno se obratiti Inspekciji za Zakone Socijalnih poslova ili sudu koji se bavi sa tim poslovima. Mogu isto da idem na savijet kod jednog sindikata.

- SPF Emploi, Travail et Concertation sociale - Rue Ernest Blerot, 1 - 1070 Bruxelles - 02 233 41 11 - information@emploi.belgique.be

Najbliža vlast građana je opština. U Belgiji postoji njih 589.262 gradova i opštine se dijele u 5 provincija: Brabant wallon, Hainaut, Liège i Namur.

Opštinske nadležnosti se brinu za sve zajednicke potrebe građana: održavanje javnog reda, bavi se sa matičnim knjigama stanovništva, vjenčanja, javna čistoca, socijalno koje se bavi za socijalnu pomoć, građevinstvo, smještaj, javno školovanje,...

Obracam se gradskoj upravi za sve dokumente u vezi moje procedure. I narucito obavjesucujem svoju upravu za promjenu **mog prebivalista**. Docice mi policajca da provjeri da tu stvarno zivim: na osnovu te prijave, izdade mi opština uvjerenje prebivalista. Taj dokumenat ce mi potreban biti za druge buduće stvari.

Usluge za izbjeglice se bave posebno za boravak. Te usluge ne odlucuju nista ali samo izvrsavaju instrukcije Kancelarije za Izbjeglice.

To ja u gradskoj upravi produzavam i ovjeravam svoju karticu za boravak, obavijescavam za promjenu adrese ili promjenu sastava domacinstva.

Kada sam upisan u jednu opštinu, mogu koristiti usluge koje ona pruza svome stanovništvu.

Odmah kada dodem, informisem se za te usluge i administrativne uprave gdje mogu ici za regulizaciju svoje situacije.

C.P.A.S. = Javni centar za socijalne poslove

C.P.A.S.

Socijalno je opstinska usluga solidarnosti financirana sa gradanskim porezom radnika. To organizuje pomoc za osobe koje se nalaze na teritoriji opstine u materialnim, finansijskim, socijalnim i psihosocijalnim teskocama. U Belgiji “svaka osoba ima pravo na socialnu pomoc: njen cilj je da pruzi svakom priliku da vodi zivot u skladu sa ljudskim dostojanstvom”. Da se to dobije, treba ipak da se pripada na niz kriterijuma i obezbijediti dokumente koje mi traze.

Kada se prijavim u socijalno, jedan socijalni radnik je namijenjen da pregleda moju situaciju i otvoriti novu istoriju. Savjet, koje stanovnistvo izabira, uzima sve odluke. Socijalni radnik predlage moje zahtjeve i komunicira mi odluke.

Kao svi administrativni poslovi, to odgovara na stroga pravila. Prvo se trazi nadlezno socijalno.: najcesce je nadlezno socijalno gdje zivim, ali ipak drugi kriterijumi mogu da vase.

Socijalni radnik je prvo jedna povjerljiva osoba, sa iskustvom, koja me slusa i pokusava da odgovora na moja pitanja. Vazno je da se shvati da ne uzimaju oni nikakve odluke. On je crtica izmedu korisnika i vlasti koje uzimaju odluke.

Pazite jer svaka odobrena pomoc je pod uslovima mog prebivalista i moje karte boravka. Vodim veliku paznju za produzenje mojih dokumenata i obavijescajem socijalno ako se preselim da bi prebacili moj dosije nadleznom socijalnom. Sva promijena moje situacije ima posledice za uslove moje socijalne pomoci.

Inace odobrenje pomoci zavisi od nekih uslova i obaveza (uciti, traziti posao,...). Vodim veliku paznju da ispunim te obaveze i da obavijestim socijalnog radnika. Socijalna pomoc je odobrena samo ako nema drugog nacina da se obezbijede svoje potrebe.

Socijalni radnik pregleda samnom situaciju i pravi pismenu izjavu.

Molbe mogu biti:

Socijalna pomoc za obezbijedu mojih potreba

Financijska za prevoz

Financijska u vezi placanja moje prve kirije ili za garanciju

Dodatak za smjestaj

Financijska za medikalni racun ili terapeuticku podrsku

Za skolske troskove

...

Na primjer

Nasao sam stan u koji mogu da se uselim 15-og januara. Moja kirija je 450€ ukljucujuci sve troskove. Moj vlasnik zahtijeva 2 mjeseca za garanciju. Moram kupiti nekoliko stvari jos prije nego sto se uselim, koje mi kostaju 200€. Isto mi treba i avtobusna karta za prevoz na obuku: iznos za avtobusnu kartu je 20€ mjesečno.

Ja pravim molbu mom socijalnom radniku za socijalnu pomoc. Zamolim ga da mi pozaimi novac za moju prvu kiriju i za garanciju(koji cu mu vratiti preko određenog plana). Zamolim jos socijalno da mi pozaimi novac da mogu da prezivim do 31-og januara i da platim moj avtobuski pass.

Pozaimiti pare znaci da se taj novac mora vratiti. Naprotiv toga **pomoc bez naknade**, po nazivu znaci da se ne vraca novac.

Socijalni radnik ce predati sve savjetu i posle ce mi komunicirati odluku. Socijalno mi salje pismenu potvrdu na preporuceno pismo. Ako se ne slazem s tom odlukom, imam 30 dana da napravim zalbu: u tom slucaju trazim advokata ili pravne usluge koje ce bezplatno napraviti zalbu na Radnom sudu.

Savet će odobriti pomoć na osnovu procene društvenog pitanja. Ako živim sa nekim ili ako neko može pružiti čak i deo mojih potreba, pomoć može biti delimična ili odbijena.

Usluge za “prava mladih”

Te usluge obavjesavaju mlade za njihova prava i pomazu im za postovanje u vezi skole, posla, socijalne pomoci, pomoci mladima, zakona za izbjeglice. Oni su pod mandatom za borbu protiv socijalnog iskljucenja i da bi olaksali na pristup autonomije za mlade i za porodice.

Te usluge su besplatne i kancelarija je otvorena radnim danima.

 www.sdj.be

Centar za familiarno planiranje i Centrovi za pomoc i seksualne, bracne i porodicne informacije

Oni primaju i obavijestavaju u vezi trudnoce, kontracepcija, i prelazne bolesti zbog seksualnih odnosa. Oni pruzaju grupne animacije, psiholosku, pravnu, medikalnu i socijalnu podrsku.

 www.loveattitude.be/centres-de-planning

Kancelarija za djetinjstvo i rod

Oni besplatno pruzaju podrsku za trudnocu i za razvoj djece (stanje zdravlja, vakcine, hrana, izrazaj...). Ona organizuje isto usluge za cuvanje djece : jaslice, obdaniste pristupno i djeci nezaposlenih roditelja, osobe za cuvanje.. (te usluge se placaju)

 www.one.be

Usluge za bolesne osobe

Ako nemogu da hodam, socijalno organizuje donos hrane kuci, a Crveni krst ili zdravstveno osiguranje iznajmljuju materijal (stake, invalidska kolica,...).

Takse i razbiranje smeća

Svaka Opština organizuje prikup i razbiranje smeća. Financiranje tih usluga podrazumijeva jednu gradsku taksu¹ (smeće) koja zavisi od svakog grada. Na primjer u Liègu, iznos za plaćanje je 85€ godisnje za izoliranu osobu i 140€ za domaćinstvo. Pazite, ta taksa se plaća prvog januara tekuće godine: ako se preselim ostajem dužan Opštini bivšeg prebivališta.

Svako domaćinstvo je dužno da razbira svoje otpadke kako preporučuje opština. Razbiranje smeća je obavezno. Nepostovanje toga može se kazniti.

Vecinom vremena, razbiranje se organizuje na ovaj način:

Bojna kesa ili kanta sa cipom je preodređena za domace smeće koje se ne reciklira. Kесе se kupe svake sedmice preko rasporeda opštine.

Kesa sa drugom bojom je preodređena za PMC (Plastika, Metal i Kartonske kutije piće): bacaju se pakovanja i flaše plastične, konzerve, boce, kozmetički i hranski sprej, kartoni sa piće (zovu se isto brick packs). Ne bacajte ništa drugo inače će vam ga odbiti. Kесе se redovno kupe preko rasporeda koji komunicira Opština. **Upozorenje, u zavisnosti od toga gde živim, neki plastični ili metalni predmeti ne mogu se bacati u PMC!** U slučaju sumnje, treba da pogledam objašnjenje i crtez na kesi za PMC.

¹ Za najslabije prihode može se upisati molba za izuzimanje.

Papiri i kartoni se posebno drže. Oni su složeni, svezani ili stavljeni u kartonsku kutiju. I papiri se kupe svake sedmice preko rasporeda koji komunicira opština.

Glomazni objekti nesmiju se baciti u kante za smeće. Jednom mjesečno se posebno kupi to ili na molbu preko određenog broja od opštine: glomazni objekti, gvozde, namjestaj, dušeci,... ne smiju se staviti na javni prolaz osim tog dana kada ima prolaz za kupljenje. Upozorenje, televizori, snimci, građevinski otpad nisu dozvoljeni: moraju odnijeti biti u park za kontejnere.

Staklo se baca u kontejnere za staklo koji se nalaze na javnom prolazu: tegle, flase, boce staklene se bacaju prazne i čiste, i razdvaja se bojno i bezbojno staklo. **U nekim gradovima kupi se staklo kuci.**

U nekim opštinama, kada platim tu gradsku taksu, dobijam vaučer da zamjenim za kese za smeće. Kada nemam više kesa, mogu ih kupiti u supermarketu ili na drugom mjestu. U drugim opštinama postoji sistem sa cipom u kanti smeća. Moja gradska taksa mi dozvoljava jedan određen broj besplatne kupnje: više od toga plaća se na kilu. Postoje drugi načini da bi se domaće smeće smanjilo. Cilj je da bi građani proizvodili sve manje i manje smeća.

Ko odlucuje?

Kancelarija za izbjeglice (OE)

Kancelarija za izbjeglice se bavi pristupom na belgijansku teritoriju. Ta kancelarija pregleda istorije da bi odlucila za prihvatanje boravka ili ne, osim zahtjeva za azil (prima zahtjev i odmah ga prebacuje u Generalni Komisariat za Izbjeglice i Apatride). U svakom slucaju ta kancelarija prihvata, proizvodi ili oduzima dozvolu za boravak. I odlucuje isto o mjerama za izdavanje (povratak u svoju drzavu).

U kakobilo stanju moje procedure, moram uvijek paziti da obavijestim kancelariju za izbjeglice o svakoj promjeni u mom zivotu.

Generalni Komisariat za Izbjeglice i Apatride (CGRA)

CGRA je institucija koja se bavi za izbjeglice u Belgiji. On sam moze uzeti odluku za status izbjeglice ili dopuznu zastitu. CGRA poziva azilanta koji moze doci sa advokatom ili sa osobom u koju ima povjerenje. Savjetujemo vas da uzmete advokata!

CGRA provjerava jeli azilant pripada u uslove za azil (strah za progon zbog rase, vjere, drzavljanstva, politickog misljenja, pripada nekoj socijalnoj grupi) ili dopuznu zastitu (ozbiljne prijetnje u zemlji koja je u ratnom stanju). U slucaju u kojem odluka je negativna moze se napraviti zalba na Sud za zalbe (CCE).

Sud za zalbe (CCE)

CCE je jedan nezavisni pravni autoritet koji pregleda zalbe.

Zalba moze biti na jednu negativnu odluku iz Komisariata ili iz Kancelarije za izbjeglice. Procedura je pismena i prisustvo advokata je neophodno jer za zalbu imaju strogi uslovi.

Zavisi od slucaja, ali zalba moze obustavna biti (odluka je obustavljena cekajuci odluku od CCE) ili ne (Bez cekanja odluke od CCE se izdaje nared za napustanje zemlje).

Drzavni savjet vlade

To je pravni autoritet koji provjerava jeli sva procedura pravilno uradena; on ne odlucuje za sadrzaj. To znaci da tada ne razgovara se o svojoj prici ili o novim dodacima.

Sam advocat se pojavi sa vasom kompletnom istorijom. Savjet vlade prvo odluci da li prihvaca vase dosije i posle pregleda vasu istoriju. Oni mogu odluciti da ukinu ili obustave zadnju odluku sto ste dobili.

Zalba na Savjet vlade nije nikada obustavna. Nared da se napusti zemlja jos vazni.

Pravo na boravak je jedna kompleksna stvar koja ide preko Zakona od 15og decembra 1980 u vezi pristupa na teritoriju, boravka, izdaljivanja stranaca. Evo ovdje mi objasnjavamo djelovno jer za procedure je neophodan pravnik (advokat)².

Advokat je pravnik koji je studiro pravo. On je jedna osoba u koju imam povijerenje i koja me slusa, koja me posavjetuje. On me brani u toku cijele procedure. On moze prisustvovati na moje saslanje i paziti na moj interes. On mora da cuva tajnu: znaci da mogu mu slobodno pricati.

Ako ne poznajem ja advokata, mogu otici u Pravni Dom ili u Biro Za Pravnu Pomoc. Tu se nalaze advokati i odgovaraju na vasa pitanja i upucuju vas prema nadleznim sluzbama. Mogu zamoliti da mi odrede advokata.

² Regionalni Centri za Integraciju i neka udruzenja predlazu bezplatnog pravnika.

Otvaranje azila i dopusna zaštita

Zenevska Konvencija štiti sve osobe kojima prijete u svojoj zemlji zbog političkih razloga, porijekla, vjere, državljanstva i pripadu jednoj socijalnoj grupi. Zahtjev se pravi ili na granici ili u Kancelariji za Izbjeglice, 8 dana posle dolaska (ili prije sto istekne rok boravka ako je dugotrajni boravak): Vas dosije se otvara i prebacuje se u Generalni Komisarijat za Izbjeglice i Apatride (CGRA), koji primi osobu, pregleda dokaze u vezi prijetnje i odlucuje dali priznaje status izbjeglice. CGRA u isto vrijeme pregleda jeli moze da prizna “dopusnu” zastitu, za koju u nekim slucajevima jedna osobna prijetnja moze da prede na jednu globalnu privremenu prijetnju.

- Stranac koji je otvorio azil posle 31og maja 2007e godine, dobija posle pregleda prebivalista, jednu narandzastu karticu koja vazi 3 mjeseca i produzava se tri puta svako 3 mjeseca, a posle svakog mjeseca dok ne dobijete konacno odluku. Ako dobijete negativnu odluku od CGRA, moze se zalba napraviti na CCE (sud za zalbe): ta zalba je obustavna.
- Ako se odobri status izbeglice ili podružne zaštite, osoba dobija CIRE³ ograničenu na godinu dana koja se može obnoviti pod uslovima (kartica A) ili stalnim boravkom (kartica B). Nakon 5 godina pravo na boravak postaje neograničeno.

Molba za humanitarnu regulizaciju (9bis)

Svaka molba za pravo boravka duza od 3 mjeseca se pravi u drzavi, u belgijanskom konsulatu ili u diplomatskoj sluzbi. 9bis je jedan izuzetak zakona: Izbjeglica koji je vec pristupan na teritoriji, ako ima pasos, moze, u izuzetnim okolnostima, otvoriti regulizaciju u gradskoj upravi, koja to prebacuje u Kanceliruje za Izbjeglice. Ali ipak dok nije dobio odluku on je kao ilegalac.

- Ako je pozitivna odluka za regulizaciju, dobija se onda ogranicen CIRE za godinu dana i koja sa produzava pod nekim uslovima(kartica A) ili definitivni boravak (Kartica B)

³ Potvrda o registraciji u Registru stranaca

Molba za regulizaciju u vezi zdravstvenog stanja (9ter)

Ta procedura se otvara u Kancelariji za izbjeglice, za izbjeglice u Belgiji, koji imaju licnu kartu i koji imaju bolest rizicnu za zivot i fizicki integritet ili ako nema odgovarajuceg liječenja u svojoj drzavi.

Pregled molbe se pravi na dva dijela. Kada priznaju zalbu, i posle pozitivnog provjeravanja prebivalista, osoba dobija narandastu karticu (carte orange) koja vazi 3 mjeseca i produzava se tri puta 3 mjeseca a posle svakog mjeseca. Ako se posle toga odobri boravak, dobija se ogranicen CIRE (kartica A) koji vazi naj manje godinu dana et moze se produziti. Posle 5 godina ta osoba moze dobiti neogranicen CIRE (kartica B).

Trgovina bijelog roblja

Ako neko misli da je zrtva trgovine bijelog roblja (izkoriscavanje od jedne mreze organizovane trafike), postoji jedan poseban prihvata ako se kolaborira ili pomaze za rasklapanje mreze. Ta procedura je komplikovana i za to mora se zalba napraviti na pravosudnim organima. Molba za pravo boravka se otvara u kancelariji MINTEH u Kancelariji za izbjeglice.

Porodicno spajanje

Procedura se otvara u konsulatu ili u diplomatskoj sluzbi u drzavi ili ponekada u gradskoj upravi.

Izbjeglica iz neke zemlje koji ima neograniceni boravak (clan 10) dopusta nekim clanovima porodice da dodu kod njega, pod uslovima da prima stabilnu, redovnu i dovoljnu platu, da ima dovoljan smjestaj, da ima zdravstveno osiguranje, da mu je medikalno ovjerenje u redu i da je neosudivan. Osoba koja ce se prikljuciti dolazi sa vizom D (dugotrajni boravak) i dobija, posle pozitivnog pregleda prebivalista, ograniceni boravak (kartica A). Posle 3 godine, osoba moze napraviti molbu u Opstini za neograniceni boravak. Ta opstina ce da prebaci molbu u Kancelariju za Izbjeglice. Ako ima razvod ili gubitak prihoda, oduzima se pravo na boravak osim nekih izuzetnih slucaja (na primjer bracno nasilje). Jedna obustavna zalba moze se napraviti na sudu za zalbe (CCE).

Uslovi su isti za osobu koja ima ogranicen boravak (clan 10bis) osim sto pravo na boravak osobe koja dolazi na spajanje ne moze da bude duzi od osobe koja je prima za porodicno spajanje.

Jedan izbjeglica koji je u Belgiji na legalnom boravku, moze promijeniti svoje licno stanje u opstini: na primer, jedan student sto se vijenca. On dobija tada narandastu karticu (carte orange) za 6 mjeseci prosiriva dva puta 3 mjeseca. Ako prihvate pravo na boravak, dobija jedan ogranicen CIRE (kartica A) za godinu dana, koja je produzljiva. Posle 3 godine boravak je neogranicen. (Kartica B).

Izbjeglica jedne zemlje koji je clan porodice od jednog gradanina Evropske Zajednice ili Evropskog ekonomskog prostora (clan 40bis) moze doci u Belgiju na kratak boravak koji traje najduze 3 mjeseca, pod uslovom da se prijavi u opstinu u toku 10 dana. Ako zeli duze ostati, treba da napravi molbu za pravo boravka u Opstini u kojoj zivi prije nego sto mu istekne viza. Tada smo u porodicnom spajanju i to zavisi od uslova prihoda, smjestaja i zdravstvenog osiguranja. Ako su porodicne veze uspostavljene, posle pozitivnog pregleda prebivalista, osoba dobija ovjerenje za registraciju koja vazi 6 mjeseci. Ima posle 3 mjeseca da popuni svoj dosije. Ako priznaju boravak, opstina izdaje karticu F. Posle 3 godine boravak je neogranicen (kartica F+) Ako odbiju, zalba se moze napraviti na sudu za zalbe.

Kratkotrajni boravak

Stranac iz neke zemlje koji stize u Belgiju sa kratkotrajnom vizom ili kome nije potrebna viza treba se prijaviti u opstinu. Dobija tada aneks 3 gdje pise trajanje boravka.

Odnosi sa Kancelarijom za izbjeglice i Komisariatom

Za vrijeme procedure vazno je da se komunicira Kancelariji za Izbjeglice ili/i Komisariatu svaka promjena moje situacije u Belgiji: promjena adrese, sastav domacinstva (na primjer rođenje) produženje kartice za boravak,....

Promjena adrese

Kancelarija za izbjeglice ili/i Komisariat moraju uvijek znati jeste li jos na belgijanskoj teritoriji. Ako ne zivite vise u Belgiji vas dosije moze da se zatvori. Zato je stvarno vazno da se posalje pismo za svaku promjenu adrese.

Kako? Pise se pismo i salje se preporucenom postom Kancelariji za izbjeglice i ako je potrebno Komisariatu. To se sreduje u posti: dobijam potvrdu da je dokumenat poslat. Obratite paznju jer treba se dodati u to pismo pismeno uvjernje iz opstine za promjenu adrese.

Promjena izabranog prebivalista

Izabrano prebivaliste je adresa na koju zelim dobiti postu od Kancelarije za izbjeglice i od Komisarjata (CGRA). To moze biti moja adresa, adresa mog advokata ili adresa jedne osobe u koju imam povjerenje. Dobijam tu sve zvanicne pozive i obavijestenja. Svaki put kada promijenim adresu tu, moram poslati preporuceno pismo.

Promjena sastava domacinstva

Sastav domacinstva je administrativni dokumenat gdje pise ko zivi sa mnom u kuci. Sva promjena mora se prijaviti Kancelariji za izbjeglice i Komisariatu, jer mogu biti posledice za moju proceduru: imati ili usvojiti dijete, vjencati se, zivjeti zajedno bez vjencanja, razvesti se, ostati bez supruznika ili bez djeteta (smrt)...

Obnova kartice za boravak

Ako mi isticie kartica za boravak, moram **naj manje 1 mjesec dana prije roka** otici u opstinu u biro za izbjeglice da bi je produzio.

Ako je to jedan CIRE, moram donijeti u opstinu dokaze da ispunjvam uslove za Kancelariju za izbjeglice za obnovu boravka. Ti uslovi su napisani na dokumentu koji se sastavlja sa CIRE i moram veliku paznju obratiti na rok trajanja. Sa mojim advokatom moram sve poslati da bi Kancelarija za izbjeglice provjerila sve uslove. Mogu isto i ja sam predati moj dosije u Opstinu u kojoj zivim, ali Kancelarija za izbjeglice odlucuje i salje direktive opstini.

Ako se radi o **uvjerenju za registraciju** (narandasta kartica), novi pecat treba se staviti svako 3 mjeseca, a posle, svakog mijeseца. U tom slucaj idem u opstina dana **kada isticie** da bi mi novi pecat stavili. Primjer: Moja registracija vazi do utorka 20og marta . Moram to obavezno produziti u srijedu 21og marta. Ako je opstina zatvorena vikendom, moram je produziti u predhodni petak.

Odnosi sa Kancelarijom za izbjeglice i Komisariatom

Obratite paznju, kada je kartica sva ispunjena, mora se napraviti zahtjev za novu i donijeti licna slika.

Obratite paznju: na datume produzenja kartice za boravak, naj bolje komuniciram dokaze, postujem uslove, i prijavljujem odmah svaku promjenu moje situacije.

Ako je potrebno, mogu se obratiti jednoj sluzbi u kojoj rade pisaci: Regionalni Centri za Imigraciju i neke asocijacije predlazu bezplatnu pomoc za pisanje.

Changement de domicile élu

CGRA
Rue Ernest Blerot, 39
1070 Bruxelles

Demande de changement d'élection de domicile élu

Je soussigné(e) N°SP :

Déclare vouloir modifier mon domicile élu.

Nouveau Domicile élu :

.....
.....
.....
.....

Fait à le

Signature :

Office des Étrangers

Boulevard Pacheco, 44

1000 Bruxelles

Tél : 02/793.80.00

Email : infodesk@biz.fgov.be

CGRA

Rue Ernest Blerot, 39

1070 Bruxelles

Tél : 02.205.51.11

Email : cgra.info@ibz.fgov.be

CCE

Rue Gaucheret, 92-94

1030 Bruxelles

Tél : 02/791.60.00

Email : info.rvv-cce@ibz.fgov.be

Conseil d'État

Rue de la Science, 33

1040 Bruxelles.

Haut Commissariat des Nations Unies pour les Réfugiés

Comité Belge d'Aide aux Réfugiés

Avenue Louise, 283

1050 Bruxelles

Tél : 02/627.59.99

Email : belbr@unhcr.org

Čim je moguće (dobijanje dozvole za boravak), važno je da otvorite bankovni račun. Mnoge akcije zavise od toga.

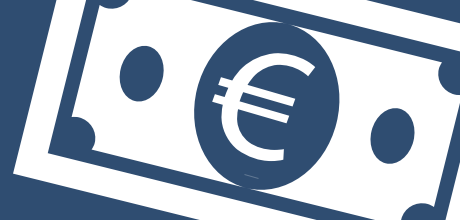
Uslovi za otvaranje računa i troškovi vezani za vođenje računa se razlikuju od jedne banke do druge. Stoga se trebate informisati prije nego što izaberete banku u koju imate povjerenje. Informišite se takođe o ponuđenim uslugama, naročito o broju dostupnih agencija i samouslužnih banaka koje vam omogućuju pristup online uslugama (e-banking).

Izvodi bankovnog računa

Svaki put kad izvršim neku operaciju (na primer platiti fakturu), mogu je štampati da bi ostao trag. Takođe mogu redovno štampati moje izvode iz samouslužne banke : to je lista svih promjena na mom računu. Pojedine banke, mogu da mi pošalju izvode na kućnu adresu. Pažnja, ova usluga se naplaćuje. Takođe mogu da čuvam izvode računa u elektronskoj verziji, na svom onlajn nalogu, koji je besplatan.

Veoma je važno sačuvati moje izvode bankovnog računa u fascikli. Određene administrativne akcije mogu zahtjevati da im se pokažu ti izvodi.

Bankovna kartica

Ovo kartica je u pratnji tajnog koda (PIN šifra) kojeg moram upamtiti i upotrijebiti da bi se bezbjedno obavila svaka operacija. Ona mora biti potpisana. Ova kartica mi omogućava da podižem novac u banci, da obavljam online operacije ponuđene od strane samouslužne banke i da plaćam robu ili usluge u prodavnicama opremljenim bankomatima "bancontact" (ove prodavnice imaju istaknut logo Bancontact/MisterCash).

U slučaju gubitka ili krađe moje kartice, moram odmah obavijestiti « CARD STOP » 070/344.344

Ovaj servis radi 24h/24h i dužan je da blokira karticu ako je neophodno. Zatim, prijavljujem gubitak ili krađu u policijskoj stanici i podnosim zahtjev za novu karticu u mojoj banci.

Da bi platili kupovinu sa karticom :

- Stavim karticu, čip prema dole, u aparat za plaćanje.
- Otkucam tajni kod (PIN) i pritisnem OK.
- Preuzmem karticu i trgovac mi daje tiket isprintan od strane aparata.

Mogu i da platim „bez kontakta“: prevučem karticu preko ili sa strane uređaja.

Tajni kod (PIN)

Moram ga se sjetiti i naročito izbjegavati da ga sačuvam napisanog u novčaniku.

Mnoge osobe koriste svoj datum rođenja kao PIN broj. Pažnja, ako izgubim novčanik, osoba sa lošim namjerama može lako identifikovati datum rođenja na mojoj ličnoj karti. Bolje je izabrati na primjer kod PIN mog laptopa.

Pažnja, ako pogriješim 3x tajni kod (PIN), kartica se blokira ! Moram dakle zatražiti da je moja banka aktivira.

Faktura (račun) je detaljna bilješka u kojoj se pojavljuje moje prezime, iznos za platiti, broj računa, gdje platiti iznos i rok uplate. Može se raditi o kupljenoj robi ili o pruženim uslugama : stanarina, struja, voda, osiguranje, pretplata, bolnički troškovi, školarina...

Da bi platio fakturu , mogu ispuniti uplatnicu ili prenos. Može biti u papirnom obliku (ispunim ga i predam u banku) ili u elektronskom obliku (sam ga ispunim u samouslužnoj banci, putem aplikacije za smartfon ili veb sajta moje banke). Pažnja, prenos u papirnom obliku se naplaćuje.

Papirni bankovni transfer mora uvijek biti potpisan i datiran. Ja ispunim : iznos koji se plaća, potpis, datum, račun primatelja (kome plaćam), naziv i adresu primatelja, račun uplatitelja (moj), naziv i adresu uplatitelja (ja), komunikaciju (napišem šta plaćam).

Signature(s) _____

ORDRE DE VIREMENT

Si complété à la main, n'indiquer qu'une seule MAJUSCULE ou un seul chiffre noir (ou bleu) par case

Date d'émission souhaitée dans le futur

Compte donneur d'ordre (DBAO)

Nom et adresse donneur d'ordre

Compte bénéficiaire (DBAI)

BIC bénéficiaire

Nom et adresse bénéficiaire

Communication

Bankovni transfer se sastoji iz dva sloja. Pažljivo razdvajam ova dva sloja : prvi ostavim u mojoj banci koja se brine o plaćanju, a ja zadržim kopiju kao dokaz plaćanja.

RUKOPIS MORA BITI ČITLJIV I BEZ GREŠAKA.

Mogu takođe sam obaviti bankovni transfer u SELF BANCI. Stavim bankovnu karticu u aparat i izaberem uslugu "virement (transfer)" u glavnom meniju. I ispunim transfer online.

Za obavljanje internacionalnog transfera, moram upotrijebiti kod IBAN. To je MEĐUNARODNA referenca za brojeve računa. Počinje sa IBAN zatim slijede slova zemlje (na primjer : BE za Belgiju ili FR za Francusku), zatim n° vezan za banku, i na kraju broj mog bankovnog računa . Ovaj broj IBAN mogu naći na bankovnoj kartici i/ili na mojim izvodima bankovnog računa.

Čuvajte se kredita !

Mnoge ponude za kupnju na kredit ili za gotovinsko zaduženje su prisutne na tržištu. One se mogu koristiti da se produži plaćanje. Međutim, treba biti oprezan zbog rizika od prezaduženosti To je istinska društvena pošast.

Posuđeni novac nije besplatan: većina kredita uključuju značajne kamatne stope koje treba platiti poslije.

Kako naglašava izreka tome posvećena « **posuditi novac će vas takođe koštati novca** » !